STORJA TAL-FRANĠISKANI FL-ART IMQADDSA: IT-TELFA TA' AKRI FL-1291

Noel Muscat ofm

Il-belt ta' Akri, jew San Jean d'Acre, fuq il-kosta tat-tramuntana tal-Palestina, bejn il-Golf ta' Haifa u Rosh Hanikra (il-fruntiera bejn Israel u l-Libanu, magħrufa wkoll bħala s-"Sellum ta' Tir"), kienet il-fortizza Kruċjata l-aktar importanti fl-Art Imqaddsa fil-perjodu ta' wara l-waqgħa ta' Ġerusalemm (1187-1291). Matul dan il-perjodu kien f'din il-belt u port fortizza

li baqa' jeżisti r-Renju Latin ta' Ġerusalemm, li kien biss preżenti f'xi fortizzi fuq il-kosta tal-Feniċja (Tripli, Sidon, Tir) u tal-Palestina (Akri, Atlit jew il-*Castrum Peregrinorum*, Ċesarija Marittima, Tel Arsuf jew Apollonia, Ġaffa).

Il-preżenza Kristjana fl-Art Imqaddsa matul is-seklu 13 kienet naqset sew minħabba t-telfa tar-Renju Latin ta' Ġerusalemm. Rajna kif, għal perjodu qasir, waqt il-waqfien mill-ġlied bejn l-Imperatur Federiku II u s-Sultan al-Malik al-Kamil (1229-1239) l-Insara reġgħu daħlu Ġerusalemm, u tkellimna anke dwar il-preżenza stabbli tal-Franġiskani fil-Belt il-Qaddisa. Imma wara l-massakru li għamlu l-Kwareżmjani fl-1244 din il-preżenza spiċċat. Il-kumplament tas-seklu 13 kien wieħed ta' sforzi biex il-Kruċjati jerġgħu jirbħu l-Art Imqaddsa, l-aktar bl-isforzi ta' San Ludoviku IX, Re ta' Franza, li fl-1265 reġa' iffortifika l-belt ta' Ċesarija, imma dawn kienu falliment wieħed wara l-ieħor. Sadanittant il-Kruċjati baqgħu biss jiddefendu xi bliet fuq il-kosta, li diġà semmejna, u l-aktar waħda importanti fosthom kienet Akri. F'din il-belt kien hemm preżenza ta' Ordnijiet mendikanti, fosthom il-Franġiskani u d-Dumnikani, u komunità ta' Sorijiet Klarissi. L-istraġi tat-18 ta' Mejju 1291, meta s-Sultan al-Ashraf Khalil qered il-belt fortizza, messet ukoll mill-qrib il-preżenza Franġiskana f'din il-belt, fejn sa mill-1217, mill-wasla ta' Fra Elija, il-Franġiskani kienu dejjem preżenti u fejn San Franġisk innifsu kien rifes l-Art Imqaddsa fl-1219. Imma biex nifhmu eżattament x'ġara jeħtieġ li qabel naraw kif kienet tidher il-belt ta' Akri fi żmien il-Kruċjati u x'wassal għall-waqgħa tagħha.

Il-belt ta' Akri fi żmien il-Kruċjati

Akri jew Akko hi waħda mill-aktar portijiet importanti tal-Art Imqaddsa minħabba l-pożizzjoni ġeografika tagħha u minħabba l-istorja twila u epika tagħha. Hi port li ra prosperità kbira imma wkoll bosta gwerer. Tinsab strateġikament lokalizzata qrib il-Libanu u l-gżira ta' Ċipru u għandha pjanura fertili fuq in-naħa ta' ġewwa.

Akri, Port tal-Pisani, fejn wasal San Franġisk

Akri tissemma għall-ewwel darba fid-dokumenti Eġizzjani tal-11 u t-12-il Dinastija (2000 QK). Tissemma wkoll fl-iskrizzjonijiet ta' Tutmosis III, Seti I, Ramses II u fl-Ittri ta' Tel el Amarna. Fil-Ktieb tal-Imħallfin jingħad li Akri kienet tat-tribù ta' Aser u tissejjaħ Akko (Mħ 1,33). Minn żmien ir-rebħa tal-Art Imwiegħda sa żmien il-Makkabej, Akri ma tissemmiex aktar fil-Bibbja. Nafu li Tolomew II rebaħ il-belt u għamilha belt Ellenistika billi taha l-isem ta' Ptolemais jew Tolemajde, kif tissejjaħ f'1Mak 5,15 u fit-Testment il-Ġdid. Bir-rebħa Rumana ta' Pompei fis-sena 63 QK, Akri saret parti mill-Provinċja Rumana tas-Sirja u isimha nbidel f'*Colonia Claudii Caesaris*.

San Pawl għadda minn Akri flimkien ma' Luqa fi tmiem it-tielet vjaġġ missjunarju tiegħu. Atti 21,7 jgħidu: *Komplejna l-vjaġġ bil-baħar u minn Tir wasalna Ptolemajs; sellimna lill-aħwa u għaddejna ġurnata magħhom*.

Matul l-Ewwel Rewwixta tal-Lhud, Vespasjanu għażel Akri bħala l-kwartier ġenerali tiegħu. Bejn is-sekli 2 u 3 WK kien hemm komunità Kristjana importanti f'Akri, u fis-sena 190 nafu li Akri kienet sede episkopali. Bil-miġja tal-Għarab fis-sena 638, il-port ingħata l-isem antik tiegħu u kien magħruf bħala Akka.

Akri sabet l-akbar mument ta' glorja tagħha matul il-perjodu tal-Kruċjati meta kienet magħrufa bħala San Jean d'Acre (San Ġwann ta' Akri). Meta l-Kruċjati rebħu Ġerusalemm fl-1099, huma kellhom bżonn ta' port b'difiżi qawwijin fuq il-kosta tal-Mediterran biex hekk setgħu jikkontrollaw in-navigazzjoni lejn l-Ewropa u jġibu minn hemm il-pellegrini u l-merkanzija. Imma huma ppreferew li l-ewwel jirbħu l-port ta' Ġaffa, li kien eqreb lejn Ġerusalemm. Wara assedju ta' 20 ġurnata, il-Kruċjati, fis-26 ta' Mejju 1104, immexxija mir-Re Baldovino I, rebħu lil Akri u għamluha l-port tagħhom fuq il-kosta tal-Mediterran. Minn dak iż-żmien Akri saret iċ-ċentru ta' kummerċ bejn l-Ewropa u l-Asja, u s-simbolu tal-qawwa tar-Renju Kruċjat ta' Ġerusalemm fl-Art Imqaddsa. B'hekk Akri saret

Akri, dehra tas-swar

il-port prinċipali, flimkien ma' Ġaffa fin-nofsinhar, bi flotot ġejjin mill-Ewropa jġibu magħhom kavallieri, pellegrini u kull xorta ta' merkanzija, li mbagħad kienet tintbagħat lejn id-diversi fortizzi Kruċjati u lejn Ġerusalemm. Wieħed mill-aktar assedji twal li Akri sofriet kien dak tal-1191 meta l-kavallieri mill-Ewropa kollha, wara r-rebħa umiljanti tal-armata Kruċjata f'Qarne Hattin (4 ta' Lulju 1187), irnexxielhom jerġgħu jirbħu lil Akri fit-12 ta' Lulju u għamlu minnha l-aħħar fortizza Kruċjata fuq il-kosta tal-Palestina għal 100 sena oħra.

Kien fil-belt ta' Akri li San Franġisk ta' Assisi wasal fl-Art Imqaddsa f'Lulju 1219, matul il-Ħames Kruċjata, fi triqtu lejn Damietta fuq id-delta tan-Nil fl-Eġittu, fil-kumpanija tal-aħwa Fra Pietru Cattanio, Fra Illuminato minn Rieti, Fra Sabatino u Fra Leonardo. Kien f'din l-okkażjoni li San Franġisk iltaqa' mas-Sultan tal-Eġittu Melek el-Kamel.

Il-laqgħa bejn Franġisku u s-Sultan hi ddokumentata sewwa fl-għejun medjevali Franġiskani. F'Akri San Franġisk sab jilqgħu lil Fra Elija, li kien il-Ministru Provinċjal tas-Sirja, jew Provinċja ta' *Outremer*. Sal-lum il-post li fih San Franġisk sbarka fl-Art Imqaddsa għadu mmarkat fil-Port tal-Pisani qrib il-Knisja ta' San Ġwann Battista.

Il-port ta' Akri hu wkoll importanti għall-istorja tiegħu u għall-preżenza

Akri, Moskea ta' Al-Jazzar

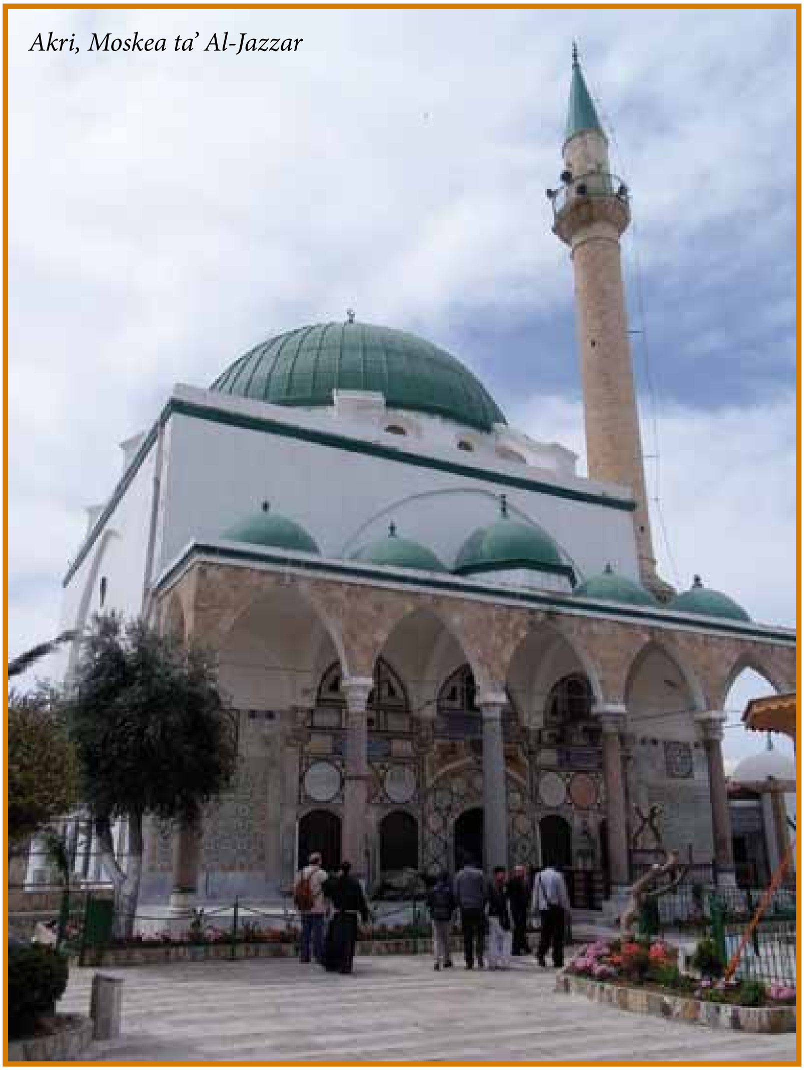

tal-Kavallieri Ospedalieri ta' San Ġwann. Il-Kavallieri ta' San Ġwann ġew imwaqqfa matul is-seklu 11 f'Ġerusalemm minn grupp ta' merkanti minn Amalfi fl-Isptar ta' Santa Marija Latina fil-kwartier tal-Muristan quddiem il-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu. Huma ddedikaw is-servizzi tagħhom għall-kura tal-pellegrini morda. Wara li l-Kruċjati rebħu Ġerusalemm, wieħed mill-Ospedalieri, il-Beatu Ġerardu, kabbar il-ħidma tal-Ordni f'Ġerusalemm u fl-Ewropa u hu meqjus bħala l-fundatur tal-Ordni. Fil-15 ta' Frar 1113, il-Papa Paskal II ippubblika l-Bulla *Pie postulatio voluntatis* li biha waqqaf l-Ordni Sovran Militari u Ospedalier ta' San Ġwann ta' Ġerusalemm. Fl-1120 Raymond de Puy sar l-ewwel Gran Mastru tal-Ordni u biddel ir-Regola Benedittina li l-Ordni kien jipprofessa oriġinarjament f'dik Agostinjana. Matul l-epoka Kruċjata l-Kavallieri Ospedalieri ta' Ġerusalemm saru aktar importanti u l-Kavallieri ddefendew it-toroq ta' komunikazzjoni ewlenija fl-Art Imqaddsa mill-kastelli

fortifikati tagħhom, bħalma kien Krak des Chevaliers (Qalat al Hosn) fis-Sirja. Meta Saladin rebaħ Ġerusalemm f'Ottubru 1187 l-Ospedalieri kellhom jitilqu mill-Belt Imqaddsa. Fit-12 ta' Lulju 1191 ir-Re Richard the Lionheart tal-Ingilterra u r-Re Philippe II Augustus ta' Franza reġgħu rebħu Akri waqt it-Tielet Kruċjata. Fl-1197 il-Kavallieri Ospedalieri ta' San Ġwann waqqfu ċ-ċentru tagħhom f'Akri. Komplew iżommu l-fortizza tagħhom ta' Krak sal-1271 u damu f'Akri sat-18 ta' Mejju 1291, meta l-belt waqgħet f'idejn l-armati Musulmani u l-Kavallieri kellhom jaħarbu lejn Ċipru. L-istorja tagħhom kompliet f'Rodi (1309-1522) u f'Malta (1530-1798). Għal din ir-raġuni l-isem uffiċjali tal-Ordni hu dak ta' Ordni Sovran Militari Ospedalier ta' San Ġwann ta' Ġerusalemm, Rodi u Malta.

L-armati Kruċjati damu f'Akri sat-18 ta' Mejju 1291, meta l-belt intrebħet mis-Sultan Melek al Ashraf Khalil li qatel il-popolazzjoni Kristjana u qered il-port tal-Kruċjati li kienu jużawh il-Pisani, Ġenoviżi, Venezjani, u l-Ordnijiet tat-Templari u l-Ospedalieri, li kellhom ħafna ġlied bejniethom. Fost il-martri ta' Akri kien hemm il-Patrijiet Franġiskani u l-monasteru kollu tal-Klarissi.

Akri damet imġarrfa sal-1749 meta reġgħet inbniet bħala belt Orjentali u Musulmana minn Daher el-Omer u Aħmed al-Gazzar, magħruf bħala l-"Biċċier". Il-fortifikazzjonijiet tal-belt felħu għall-attakki tat-truppi Franċiżi ta' Napuljun fl-1799, u dawn kellhom jirtiraw minn Akri umiljati.

Illum Akri hi belt kbira li ħarġet barra sew mill-port medjevali u fortifikat tal-Kruċjati. Għall-pellegrin u t-turista, il-belt qadima ta' Akri, magħluqa fil-ħitan u b'forma ta' promontorju mdawra bil-baħar, u bil-belt ta' Haifa faċċata tagħha, hi ċ-ċentru ewlieni ta' attrazzjoni.

L-aktar post importanti li jżuru t-turisti hu l-Fortizza Kruċjata, jew Ċittadella. Din hi fortizza kbira li ġiet skavata bil-mod il-mod minn sekli sħaħ li fihom imtliet bir-ramel u r-radam li għattewha, kif ġralhom bosta monumenti oħrajn Kruċjati f'Akri l-antika. Il-fortizza hi wkoll magħrufa bħala ċ-Ċittadella tal-Ospedalieri, minħabba li kienet iċ-ċentru tal-ħidma tal-Kavallieri ta' San Ġwann meta dawn kienu jinsabu fil-belt.

Il-fortizza hi binja estensiva li fiha swali kbar li kienu jservu għal ħafna skopijiet (swali kapitulari, refettorju, knisja), mibnija madwar bitħa ċentrali. Il-ħitan huma ffortifikati b'mod qawwi u l-kumpless kellu torrijiet għad-difiża tiegħu. Matul il-ħakma Ottomana, Aħmed al-Jazzar iddeċieda li jibni Ċittadella Musulmana

Akri, dehra tal-Port

fuq il-fdalijiet tal-fortizza Kruċjata, u hekk difen il-fdalijiet Kruċjati taħt l-art. Al-Jazzar bena wkoll Moskea li ssemmiet għalih, kif ukoll Banjijiet Torok qrib iċ-Ċittadella. Il-Moskea ta' Al-Jazzar hi post impressjonanti ta' kult Musulman, u hi meqjusa t-tieni wara l-Moskea ta' Al Aqsa għall-kobor tagħha.

Il-fdalijiet Kruċjati tal-fortizza huma tassew attrazzjoni meraviljuża. L-aktar waħda famuża fost is-swali li nstabu hi dik magħrufa bħala l-Kripta ta' San Ġwann. Din hi sala rettangolari fi stil Gotiku, li hi twila 30m u wiesgħa 15m, u għandha saqaf bil-ponta għamla ta' qlugħ li hu 10m għoli, imwieżen minn kolonni enormi fiċ-ċentru. Il-fdalijiet ta' ċmiemen jissuġġerixxu li forsi s-sala setgħet kienet ir-refettorju tal-komunità tal-Kavallieri.

Hemm mina sigrieta taħt l-art li kienet twasslek barra mill-fortizza f'każ ta' periklu. L-iskavi għadhom sejrin u swali ġodda dejjem joħorġu għad-dawl. Fuq il-bitħa tal-kumpless hemm il-ħabs li kienu jużaw it-Torok Ottomani kif ukoll l-Ingliżi fi żmien il-Mandat tagħhom fuq il-Palestina. Ħafna esponenti tal-indipendenza Israeljana, li mbagħad saru nies politiċi ta' fama f'Israel, kienu sfaw priġunieri f'dan il-ħabs mill-Ingliżi.

It-toroq Kruċjati huma karatteristika oħra f'Akri, u l-aktar f'xi partijiet tas-Suq Għarbi. It-toroq huma msaqqfin, bħal fil-każ ta' Ġerusalemm il-qadima, u partikularment fil-kwartier ta' Ġenova. Ħwienet bla għadd jinsabu fuq iż-żewġ naħat tas-Suq, ibigħu ħut, ħwawar, drappijiet, ħwejjeġ, ħelu Għarbi,

Akri, Pjanta tal-Belt Fortizza

laħam, f'atmosfera ta' taħlit ta' irwejjaħ tipika ta' Suq Għarbi. Parti oħra tat-toroq Kruċjati tinsab fil-kwartier tat-Templari, fix-xaqliba tal-lbiċ tal-belt. F'din iż-żona nstabet il-Mina tat-Templari, li mill-belt kienet twassal direttament sal-baħar bħala mezz li minnu t-Templari setgħu jaħarbu lejn il-flotot tagħhom f'każ ta' assedju.

Il-ħitan Kruċjati ta' Akri llum jinsabu midfuna taħt il-fortifikazzjonijiet mibnija fi żmien id-dominazzjoni Ottomana. Il-fortifikazzjonijiet isegwu l-kosta u jħarsu direttament fuq il-baħar miftuħ fuq ix-xaqliba tan-nofsinhar tal-belt. F'din iż-żona, bejn il-fanal tal-port u l-port modern turistiku, hemm il-Knisja ta' San Ġwann. Din il-Knisja medjevali, li hi proprjetà tal-Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, tħares fuq il-baħar qrib il-Port tal-Pisani. L-iskavi li saru f'dawn l-aħħar deċenni kixfu l-parti medjevali tal-Knisja, li tinsab fil-Kripta taħt il-Knisja nnifisha. Din kienet x'aktarx il-Knisja ta' Sant'Andrija li kienet inbniet mill-Kavallieri Templari. Il-Knisja tissemma mill-viżitaturi ta' Akri u tinsab ukoll murija f'diversi rappreżentazzjonijiet antiki ta' Akri. Il-Knisja attwali ta' San Ġwann inbniet fl-1737.

Qrib il-Port tal-Pisani u l-port modern hemm il-Khan el Omdan, li hu wieħed mill-aktar strutturi magħrufin ta' Akri l-antika. Dan il-Khan, li hu wieħed mid-diversi Khan (post ta' alloġġ għall-karovani u vjaġġaturi) ta' Akri, inbena qrib il-port u kien jintuża mill-merkanti u bħala post li fih tinħażen kull tip ta' merkanzija. Il-Khan inbena fl-1784-85 minn Aħmed

Akri, Khan al-Shawarda

al-Jazzar, Gvernatur Tork ta' Akri. F'dak iż-żmien kien jasal imiss mal-port. Għalkemm inbena minn al-Jazzar, issejjaħ Khan el Omdan, jiġifieri l-Khan tal-Kolonni. Il-bitħa jew kjostru ċentrali hi mdawra minn 40 kolonna sabiħa li inġabu mill-fdalijiet ta' Ċesarija u forsi wkoll mill-fortizza Kruċjata ta' Atlit. Il-kampnar tal-arloġġ tal-Khan hu wieħed mill-aktar strutturi magħrufin fi xbihat antiki ta' Akri.

Post ieħor importanti hu l-Khan al-Shawarda, li llum hu pjazza miftuħa qrib il-marina. Il-post ifakkar il-ġrajja tal-martirju tas-Sorijiet Klarissi li kellhom monasteru kbir f'Akri fi żmien il-Kruċjati. Huma għażlu li jisfiguraw l-uċuħ tagħhom biex iħarsu

l-verġinità tagħhom meta l-qawwiet Musulmani ta' al-Ashraf immassakraw il-popolazzjoni ta' Akri fit-18 ta' Mejju 1291. Ir-rakkont tal-martirju tagħhom ġie ddokumentat mill-istoriku tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, Girolamo Golubovich.

Il-Knisja moderna Franġiskana, il-kunvent u l-iskola tat-Terra Santa jokkupaw iż-żona magħrufa bħala Khan el-Faranj, jew il-Khan tal-Franki, li oriġinarjament kien jagħmel parti mill-kwartier Venezjan tal-belt Kruċjata ta' Akri. Il-knisja u kunvent tal-Franġiskani fi żmien il-Kruċjati ma kinux fejn jinsabu llum. Kienu jinsabu fix-xaqliba tax-xlokk tal-Montmusard qrib il-Bieb ta' Sant'Anton. It-tradizzjoni tgħid li dan il-kunvent twaqqaf minn San Franġisk innifsu meta għadda minn Akri fl-1219.

Il-waqgħa ta' Akri fl-1291

Il-kronisti tal-Medjuevu, li segwew dak li qal l-istoriu Franġiskan Luke Wadding, *Annales Minorum*, ad an. 1291, n. 1, tkellmu dwar l-istraġi tal-Insara li seħħet nhar it-18 ta' Mejju 1291, meta l-belt ġiet mirbuħa minn Malik al-Ashraf. Fost il-martri ta' din l-istraġi jissemmew il-Patrijiet Minuri u partikolarment 74 sorijiet Klarissi tal-Monasteru ta' Akri, li kien jinsab fejn illum hemm il-Khan al-Shawarda. Skont xi kronisti n-numru ta' patrijiet li nqatlu kien ta' 52, filwaqt li 8 minnhom irnexxielhom jaħarbu lejn Ċipru, fejn ħarbu wkoll il-Kavallieri Templari u Ospedalieri. Ir-rakkont l-aktar affidabbli dwar il-waqgħa ta' Akri tagħtihulna l-*Kronaka tal-24 Ministri Ġenerali tal-Ordni tal-Minuri*, miktuba mill-Franġiskan Arnald de Sarrant fl-1369-1374.

"Fis-sena tal-Mulej 1291, fl-14-il jum tal-*Kalendae* ta' Ġunju (18 ta' Mejju), il-belt ta' Akri ntrebħet mis-Saraċeni. Huma qatlu jew qabdu f'dak il-post aktar minn 20 elf Kristjan irġiel u nisa, u dan sentejn wara l-waqgħa tal-belt ta' Tripli. F'Akri kien hemm monasteru kbir tas-Sorijiet ta' Santa Klara. L-Abbadessa semgħet li kienu daħlu s-Saraċeni fil-belt, u mħeġġa b'kuraġġ ta' raġel biex tiddefendi l-kastità, sejħet malajr lis-sorijiet kollha tagħha għall-kapitlu, u wara li qaltilhom kliem li jħeġġiġhom għas-salvazzjoni tagħhom, ħeġġithom biex jingħataw għall-martirju biex b'hekk ma jħallux li l-infidili jiddisprezzaw il-virtù tas-safa ta' ħajjithom. U qaltilhom: 'Uliedi u ħuti, ejjew nistmerru din il-ħajja msejkna, u ejjew noħorġu niltaqgħu mal-għarus u l-Mulej tagħna Ġesù Kristu b'qalb safja u ġisem qawwi u sħiħ, u b'din l-offerta tagħna nixtru l-ħajja ta' bla tmiem billi nxerrdu demmna. Issa dak li intom taraw lili nagħmel, agħmluh intom ukoll bħali.' Dik il-mara kuraġġuża qabdet sikkina u qatgħet barra imneħirha, u d-demm beda jgelgel bl-abbundanza ma' wiċċha kollu. Is-sorijiet l-oħrajn ukoll għamlu kuraġġ għall-istess fidi u mħabba lejn il-kastità, u kollha sfiguraw wiċċhom u xerrdu demmhom biex iħarsu l-verġinità, hekk li taw dehra li tkexkex lil kull min rahom. X'ngħidu aktar? Malli s-Saraċeni daħlu fil-monasteru, huma ħarġu x-xwabel tagħhom bil-għatx kif kienu għad-demm tal-insara. Imma huma raw quddiemhom lil dawk il-verġni qaddisa mhux b'wiċċ sabiħ u li jiġbdek, imma b'dehra li tbeżżgħek li biha offrew ruħhom lilhom. Għall-bidu huma baqgħu miblugħin, imma mbagħad qatluhom b'kefrija kbira bix-xwabel tagħhom. Il-patrijiet tal-kunvent tal-istess belt inqatlu bl-istess mod."

Ir-rakkont ta' Johannes ta' Winterthur, li kiteb Kronaka fl-1348, jgħid li s-Saraċeni qatlu 70 elf Kristjan f'Akri, u li meta waslu fil-monasteru tal-Klarissi sabu lis-Sorijiet li kienu qed ikantaw innijiet u kantiċi lill-Mulej, għarkopptejhom jistennew it-tmiem. Hekk kif kienu jkantaw is-*Salve Regina*, huma laqgħu l-kuruna tal-martirju.

Dawn ir-rakkonti, kif ukoll il-*Kronika ta' Glassberger*

(*Analecta Franciscana* II, 106), jitkellmu b'ċertu dettall dwar il-martirju tal-Klarissi, imma ma jsemmu xejn jew appena jaċċennaw għal dak li seta' ġara lill-Patrijiet Minuri ta' Akri. Golubovich, iżda, jsemmi kodiċi tas-Sacro Convento ta' Assisi (cod. membr. n. 341, foll. 137, *Liber memorialis diversarum hystoriarum* – 1335), miktub minn Patri Franġiskan li kien kontemporanju għall-fatti kif seħħew: "Kien hemm erbatax-il Patri Minuri tal-Ordni ta' San Franġisk: il-Gwardjan flimkien ma' patrijiet oħrajn kienu telqu mill-belt (ta' Akri) qabel il-massakru, u baħħru lejn Ċipru flimkien ma' bosta kjeriċi, reliġjużi u lajċi oħrajn, għax kienu jibżgħu li minħabba d-dgħufija tagħhom jinqabdu mis-Saraċeni u jirċievu l-martirju; u billi kienu jibżgħu li dawn jitolbuhom jiċħdu l-fidi fis-sagrifiċċju ta' Kristu, u hekk jirċievu l-piena u t-turmenti, huma ppreferew pjuttost jaħarbu f'post ieħor, kif is-Salvatur kien qal lid-dixxipli meta kienu għadhom dgħajfin, u hekk ikunu jistgħu jkomplu jqimu u jiċċelebraw il-kult lil Kristu Re f'art fejn kienet issaltan il-paċi. Dawn l-erbatax-il patri, mela, baqgħu qawwijin fil-fidi, u kienu sħaħ fl-istqarrija u l-fidi tal-isem ta' Kristu, u ddeċidew li jibqgħu fil-knisja u l-kunvent tagħhom. B'hekk ġew martirizzati mis-Saraċeni, u hekk ġew meħudin fil-glorja ta' Kristu u magħdudin mal-qaddisin martri."

Id-Dumnikan Ricoldo di Monte Croce, li fi żmien il-waqgħa ta' Tripli (1289) u ta' Akri (1291) kien jinsab f'Baghdad, ħallielna ħames ittri li fihom suppliki u li fihom jilmenta bil-biki mir-rovina tar-Renju Kristjan tas-Sirja (jew Renju Latin ta' Ġerusalemm). F'dawn l-ittri nsibu riferiment għall-martirju ta' xi Patrijiet Minuri li, fl-aħħar mument, sabu kenn fil-kunvent tad-Dumnikani li kien jagħti fuq il-baħar, u hemm mietu flimkien magħhom għall-fidi fi Kristu. F'ittra li kiteb lill-Patrijarka ta' Ġerusalemm Nicola, li kien Dumnikan, Ricoldo jgħid li, meta s-suldati Musulmani ġew lura mill-istraġi ta' Akri hu mar ifittex ħa jara jekk isibx fost il-priġunieri skjavi l-Patrijiet Dumikani, imma kulma ra kienu t-tonok imqattgħin u mmarkati bid-demm flimkien mal-brevjarji tagħhom. Isemmi wkoll li ra l-fdalijiet tat-tonok tal-Patrijiet Franġiskani li mietu magħhom.

F'dan il-perjodu storiku tal-qerda definittiva tar-Renju Kruċjat kienu bosta l-Franġiskani li mietu martri, għalkemm ma għandniex ċertezza dwar numri u ismijiet. Il-*Chronica Monasterii Lemovicensis* issemmi l-martirju ta' erba' Patrijiet Minuri fil-25 ta' Lulju 1266 meta s-Sultan Bibars ħakem taħt idejh il-kastell ta' Safed fil-Galilja tat-tramuntana. Jissemmew fost il-martri fra Giacomo de Puy, li kien Kustodju tal-Patrijiet Minuri fis-Sirja, u fra Geremia minn Lecce. Madwar l-1288 kien miet martri fra Philippe ta' Le Puy fil-port ta' Ashdod fil-Palestina. Fl-istess sena kien miet martri fra Francesco da Spoleto fil-belt ta' Damietta fl-Eġittu. Nafu li nqerdu l-knejjes u l-kunventi tal-Franġiskani f'Beirut (1291), Saida jew Sidon (1291), fejn il-preżenza Franġiskana tmur lura għall-1253, u Tir (1291), fejn il-kunvent tal-Franġiskani jmur lura għall-1255. Il-preżenza Franġiskana fil-Libanu, li għadha teżisti sal-lum, kienet qawwija f'dawn iċ-ċentri (u fi Tripli fit-tramuntana, fejn il-Franġiskani kellhom kunvent sa mill-1253, li waqgħet fl-1289, fejn il-*Kronaka ta' Lanercost* tgħidilna li mietu l-Franġiskani u s-Sorijiet Klarissi). Ħafna mill-patrijiet ħarbu lejn Ċipru jistennew żminijiet aħjar. Fil-belt ta' Nicosia l-Franġiskani kellhom kunvent fl-1254. Din it-telfa tal-Kruċjati kellha twassal biex il-Franġiskani jerġgħu jidħlu fl-Art Imqaddsa fil-bidu tas-seklu 14, din id-darba biex jibqgħu b'mod stabbli bħala xandara tal-paċi ta' Kristu, bil-preżenza tagħhom fuq l-Għolja ta' Sijon fiċ-Ċenaklu.